LITERATUUR

KRONIEK

Algemeen

Redelijkheid en billijkheid
Een van de schrikbeelden van veel rechters is de redelijkheid en billijkheid die straks na invoering van het NIEUW BW over ons recht zullen neerdalen. Daarbij wordt wel eens uit het oog verloren dat de NIEUW BW-wetgever oog heeft voor de nood van de rechtstoepasser. Art. 3:12 geeft enige gezichtspunten die de rechter bij het zoeken naar wat redelijk en billijk is, kan hanteren. In WPNR 5963/5964 ontleedt C. W. Dubbink deze bepaling. Art. 3:12 is een stap naar meer objectivering en daarmee naar meer gerechtigheid, zo luidt zijn conclusie.

Rechterlijke macht en Nieuw BW
Het BW-krant Jaarboek 1990 (Arnhem 1990) is dit jaar gewijd aan het thema Rechterlijke macht en Nieuw BW. Het NIEUW BW bevat verscheidene bepalingen die analogische wetstoepassing voorschrijven; andere bepalingen verbieden deze. In zijn bijdrage *Analogie in het nieuwe vermogensrecht* (blz. 15-27) analyseert Jac. Hijma deze bepalingen. Zal de rechter er straks bij vernietiging en ontbinding niet meer aan te pas komen, zoals wel wordt beweerd? J. P. Jordaans gaat in op deze vraag in zijn bijdrage *Buitengerechtelijke vernietiging en ontbinding* (blz. 95-117). Een nieuwe taak wacht de rechter in ieder geval ten aanzien van kettingbedingen, kwalitatieve verplichtingen en erfdienstbaarheden. W. L. Valk gaat hierop in in zijn bijdrage *De rechter, het Nieuw BW en voortdurende verplichtingen op registergoederen* (blz. 119-130). Ten slotte analyseert F. J. de Vries de pot-verwijt-de-ketel bepaling van art. 6:235 (blz. 131-142). Het jaarboek bevat voorts een tweetal bijdragen over overgangsrecht, van C. L. de Vries Lentsch-Kostense over *De systematiek van het overgangsrecht Nieuw BW* (blz. 59-78) en van T. W. H. E. Schmitz over *Artikel 196 overgangswet Nieuw BW, een al te bijzondere regeling?* (blz. 79-94).

Consumentenrecht
Er verscheen de afgelopen maanden nog een Jaarboek 1990: het *Jaarboek consumentenrecht* (Deventer 1990). Deze publikatie bevat een aantal kronieken waarin ook het NIEUW BW de revue passeert. Dit geldt in het bijzonder voor de kronieken algemene voorwaarden, koop en produktenaansprakelijkheid.

Kroniek van het privaatrecht
Wie van Kronieken houdt, kan behalve in genoemd jaarboek – en uiteraard in Ars Aequi Katern en WPNR – ook terecht in de *Kroniek van het privaatrecht over 1989* (Zwolle 1990), die onlangs is verschenen. Evenals bij het Jaarboek Consumentenrecht zijn de bijdragen hierin in meerderheid van de hand van medewerkers van het Molengraaff Instituut voor Privaatrecht (RUU).

E. H. Hondius

BOEKBESPREKINGEN

J. H. M. van Erp, Contract als rechtsbetrekking – Een rechtsvergelijkende studie
Dissertatie KU Brabant 23 februari 1990
Tjeenk Willink, Zwolle 1990, 344 + xiv blz., f 54,50

1. Begin dit jaar promoveerde mr. J. H. M. van Erp, thans universitair hoofddocent aan de KU Brabant, op een proefschrift getiteld 'Contract als rechtsbetrekking – Een rechtsvergelijkende studie'. Het boek behandelt een veelheid aan onderwerpen uit het contractenrecht. Zoals de ondertitel reeds aangeeft is een belangrijke plaats ingeruimd voor een rechtsvergelijkende component, waarbij de schrijver heeft gekozen voor het recht van Engeland en de Verenigde Staten.

Korte inhoud
2. Centraal in Van Erps studie staat de vraag wat er is geworden van 'het klassieke contractsbegrip', dat wil zeggen van het contractenrecht zoals dat in het midden van de vorige eeuw bestond (blz. 2 e.v.). Is in het hedendaagse contractsbegrip de klassieke zienswijze nog te herkennen, of wordt de overeenkomst thans wezenlijk anders benaderd dan vroeger? De schrijver heeft zich ten doel gesteld de 'breuklijnen' met de oude opvatting op te sporen, teneinde te kunnen beoordelen of deze tot een heroverweging van het klassieke contractsbegrip aanleiding geven (blz. 8-9).

3. In het tweede hoofdstuk (blz. 10-95) gaat Van Erp over tot een inventarisatie van de 'breuklijnen' in het Nederlandse contractenrecht. Hij constateert belangrijke verschuivingen op diverse terreinen: de contractsvrijheid (par. 2), de verhouding tussen contract en onrechtmatige daad (par. 3), aanbod en aanvaarding (par. 4), de rechtspositie van onderhandelende partijen (par. 5), algemene voorwaarden en standaardcontracten (par. 6), het crediteursverzuim (par. 7), onvoorziene omstandigheden (par. 8) en de derdenwerking van contracten (par. 9). De kernthema's van het 'klassieke' contractenrecht – door de auteur geschetst als vrijheid, gelijkheid en een strikte afbakening van de contractuele gebondenheid in de tijd (blz. 5, 94-95) – zijn op deze terreinen zijns inziens nauwelijks meer te herkennen.

4. Hoofdstuk 3 (blz. 96-274) is volledig gewijd aan een vergelijking met het recht van Engeland en de Verenigde Staten. De schrijver kiest voor deze naties omdat zij een 'case law system' kennen, dat als zodanig sterk afwijkt van ons rechtssysteem, maar desondanks op wezenlijke punten met het onze blijkt overeen te stemmen (blz. 8). Naar Engels recht (blz. 96-194) passeren de contractsvrijheid (par. 1.2), de relatie tussen contract en 'tort' (par. 1.3), de 'inequality of bargaining power' (par. 1.4), een tweetal 'bijna-contractuele verhoudingen' (par. 1.5: misrepresentation, estoppel) en de problematiek der exoneratieclausules (par. 1.6) de revue. Naar Amerikaans recht (blz. 195-274) worden eveneens de contractsvrijheid (par. 2.2), de relatie tussen contract en 'tort' (par. 2.3) en een aantal 'bijna-contractuele verhoudingen' (par. 2.5: negligent misrepresentation, promissory estoppel, good faith) behandeld; voorts komt het leerstuk der 'unconscionability' bij standaardcontracten (par. 2.4) aan de orde. Beide rechtsvergelijkende excursies worden afgerond met enige opmerkingen ten aanzien van kwesties die naar Nederlands recht aan de orde werden gesteld, maar die in de Angelsaksische stelsels geen duidelijk aan het licht tredende breuklijn (blz. 181) te zien geven: aanbod en aanvaarding, de rechtspositie van onderhandelende partijen, crediteursverzuim, onvoorziene omstandigheden en de derdenwerking van exoneratieclausules (par. 1.7 en par. 2.6).

5. In het slothoofdstuk 4 (blz. 275-318) verbindt Van Erp de lijnen die uit zijn onderzoekingen naar voren zijn gekomen. Hij constateert dat de gesignaleerde breuklijnen ernstig zijn, en dat tussen het klassieke en het hedendaagse contractsbegrip een niet onaanzienlijke spanning bestaat (blz. 275). Het 'klassieke contractsmodel' dient daarom het veld te ruimen (blz. 277). Indachtig het *qui casse paie* geeft Van Erp de aanzet tot een alternatief, dat door hem als 'rechtsbetrekkingenmodel' wordt aangeduid.
Dit concurrerende model berust op de gedachte, dat iedere rechtsgenoot via een netwerk van dynamische relaties c.q. rechtsbetrekkingen met anderen is verbonden. In een contractuele